

Inhoud

Voorwoord	5
Inleiding en overzicht. Op school: doen wat werkt!	7
1. Scholen doen ertoe	13
Sectie 1: Factoren op schoolniveau	
2. De factoren op schoolniveau	21
3. Een haalbaar en gedegen programma	27
4. Uitdagende doelen & effectieve feedback	39
5. Betrokkenheid van ouders en gemeenschap	45
6. Veilige en ordelijke omgeving	51
7. Collegialiteit & professionaliteit	59
Sectie 2: Factoren op leraarniveau	
8. De factoren op leraarniveau	69
9. Didactische aanpak	75
10. Pedagogisch handelen & klassenmanagement	83
11. Sturing & herontwerpen programma	101
Sectie 3: Factoren op leerlingniveau	
12. De factoren op leerlingniveau	117
13. Thuissituatie	119
14. Achtergrondkennis	125
15. Motivatie	137
Sectie 4: Implementatie	
16. Implementeren van het model	147
17. Toepassen van het model	151
18. De cruciale rol van leiderschap	161
Technische voetnoten	167
Literatuur	173
Over de auteur	199

→ Voorwoord

De kwaliteit van het onderwijs heeft volop de aandacht. Op internet zijn beoordelingen van scholen te lezen. Kranten publiceren erover. De inspectie publiceert een lijst met zeer zwakke scholen. Terecht is er aandacht voor de kwaliteit: alleen het beste is goed genoeg voor onze kinderen, de volwassenen van de toekomst. Publiceren over de kwaliteit van scholen is niet genoeg. We willen niet alleen weten hoe het zit met de onderwijskwaliteit, we willen ook weten hoe we die op een hoger plan kunnen krijgen. De een gelooft in het zo vrij mogelijk laten van de leerlingen, de ander is overtuigd van het belang van een strakke aanpak. Tja... wat is waar? Wat is goed om te doen? En is het inderdaad een kwestie van geloof, van overtuiging?

Ja en nee

Ja: wat je goed onderwijs vindt, hangt onder andere af van de visie die men heeft op de school. Elke school kan een eigen visie op onderwijs hebben, die zich enigszins onderscheidt van die van een ander. Binnen de perken van de wetgeving overigens, althans als de school subsidie van de overheid wil.

Nee: het is niet alleen een kwestie van geloof en overtuiging. Er is genoeg bekend over wat goed werkt op school. Uit ervaring en onderzoek blijken bepaalde aanpakken, methodieken tot goede resultaten te leiden.

Het is onze insteek dat een school het beste op zijn eigen manier aan de verbetering van zijn onderwijs kan werken. De onderwijsverbetering moet immers uitgaan van de visie op onderwijs van de betreffende school én afgestemd zijn op de specifieke situatie waarin een school verkeert. Hoe is de schoolbevolking samengesteld? Waar liggen de krachten van de leraren en de schoolleiding? Wat loopt goed en wat gaat minder goed op de school? Enzovoort.

Als duidelijk is WAT de school het beste kan aanpakken om het onderwijs (nog) beter te krijgen doen zich onmiddellijk een paar vragen voor:

- Is dit een onderwijsverbetering waarvan aangetoond is dat de leerlingen er beter van worden?
- En zo ja: met welke elementen in de aanpak moet u rekening houden om de gewenste resultaten inderdaad te bereiken?

Het is met name dit type vragen waarop onderwijsresearch een antwoord kan geven. Een antwoord dat hard nodig is, om scholen te behoeden voor het spenderen van veel energie aan zaken die leiden tot weinig of geen verbetering van het leren van de leerlingen.

Dit boek 'Wat werkt op school, research in actie' presenteert de resultaten van onderwijsresearch dat antwoorden heeft op deze vragen. Overall in de wereld is men bezig met kwaliteitsverbetering en er is onderzocht wat werkt en wat niet. Iedere school moet op weg naar een steeds hogere kwaliteit het eigen voertuig bouwen, maar niet het wiel uitvinden. En zeker niet proberen te rijden met voertuigen, waarvan duidelijk is dat die nooit op hun bestemming uitkomen.

We zijn er trots op deze kennisbron nu beschikbaar te hebben in het Nederlands. We hopen dat veel leraren, directeuren, adviseurs en beleidsmakers in het onderwijs hun voordeel zullen doen met deze nu beschikbare informatie.

Voor het belang van de leerlingen,
Voor het belang van hun en onze toekomst,

Jan Ennik, Bazalt/RPCZ
Jacqueline Jurna-Collignon, HCO
Lilian Croes, Fontys Fydes